

**SİVAS KANGAL-ALACAĞAN KERVANSARAYI
(BİR TARİHLENDİRME DENEMESİ)**

**ALACAĞAN CARAVANSERAI IN KANGAL, SİVAS
(AN ATTEMPT OF DATING)**

Sultan Murat TOPÇU*

Özet:

Anadolu Türk Mimarisinin en önemli anıtları arasında yer alan kervansaraylar, sadece buldukları yol güzergâhlarının güvenliklerini değil aynı zamanda bu yapıları inşa eden kurucuların da, toplumdaki sosyal statülerini yansıtan anıtlardır. Türkler Anadolu topraklarına egemen olmaya başladıkları tarihlerden itibaren, Anadolu yol ağının gelişimi ve güvenilirliğini hep ön planda tutmuşlardır. Yol ağının güvenliğini sağlamak maksatlı olarak güzergâh üzerinde belirli mesafeler arasında kalevari sağlam ve dayanıklı han/kervansaraylar inşa ettirmişlerdir.

Bu çalışmada özellikle ortaçağ boyunca yoğun bir şekilde kullanılan Sivas-Malatya yol ağı üzerinde yer alan, Alacağan Kervansarayı konu olarak seçilmiştir. Kervansaray günümüze sağlam bir şekilde ulaşmayı başarmış olmasına rağmen, han üzerinde inşa kitabesinin bulunmaması, yapı hakkında kesin bir inşa tarihinin verilmesini zorlaştırmıştır. Önceki çalışmalarda genellikle yapının IV. Murat'ın Bağdat seferi esnasında inşa edilmiş olduğu kabul görmüştür. Bu çalışmada ise bu genel görüşten uzaklaşarak, bir takım mimari deliller ve tarihi kaynaklar doğrultusunda yapı yeniden tarihlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivas, Kangal, Alacağan, Kervansaray, Menzil.

Abstract:

Caravanserais, which are some of the most important monuments of Anatolian Turkish Architecture, are not only the buildings which provide security of routes but also the buildings which reflect the social status of patrons. Turks have always given particular importance to development and security of Anatolian road system since they began to rule Anatolian territories. They built substantial caravanserais like fortresses between particular distances on the route to provide security.

Alacağan Caravanserai, which is located on the route between Sivas and Malatya and frequently used in the Middle Ages, has been chosen as a subject in this study. Although it has reached today steadily, lack of an inscription makes hard to date the building. In previous studies it has been generally accepted that it was built

---

* Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü - Kayseri
stopcu@erciyes.edu.tr

during Bagdad campaign of Murad IV. In this study, the building is dated in accordance with some architectural evidence and historical sources.

Key words: Sivas, Kangal, Alacahan, Caravanserai, Menzil.

GİRİŞ

Sivas Malatya yolu üzerinde bulunan Alacahan, günümüzde Kangal'a bağlı bir kasaba merkezidir. Osmanlı dönemi Anadolu yol güzergâhları arasında "Anadolu Orta Kol"¹güzergâhı üzerinde yer alan Alacahan Kasabası özellikle XVII. yüzyılla birlikte bölgede baş gösteren eşkıyalık hareketleri sonrasında önemli bir merkez halini almış gözükmektedir². Alacahan bu tarihten önce Sivas-Malatya yol ağı içerisinde bir menzil görevi görmekteydi.

Aslında ortaçağ boyunca Sivas-Diyarbakır yol güzergâhı için tercih edilen iki ana yol tespit edilmektedir (Taeschner, 2010, s. 31). Bunlardan birincisi Divriği üzerinden devam etmekte olup (Tuncer, 1991, s. 32-33, 39), ortaçağ boyunca aktif bir şekilde kullanılmıştır. Diğer güzergâh olan ve Malatya üzerinden Diyarbakır'a uzanan yol güzergâhı ise oldukça karışık bir durum arz etmektedir. Güzergâhı oluşturan menziller hakkında özellikle XVI. yüzyıl sonrası hakkında elimizde çok sayıda bilgi ve belge bulunurken bu tarihten öncesi hakkında maalesef kesin bilgilere vakıf değiliz.

Malatya'dan Sivas'a uzanan eski çağ yol güzergâhı üzerinde yer alan Alacahan bu dönemde Aranis adıyla anılmaktadır³. Bu durum bu yol güzergâhının eski çağlardan itibaren kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir.

Selçuklu topraklarından geçen kuzey-güney yolu Sinop'ta başlamakta olup, Sivas'ta batı ve doğu yolu ile birleştikten sonra Malatya üzerinden Halep'e ulaşmaktaydı (Sümer, 1985, s. 4). Sivas Malatya yol güzergâhı üzerinde yer alan hanlar içerisinde üzerinde kitabe bulunan en erken tarihli han M. 1218 tarihinde inşa edilmiş olan Hekimhan'dır. Sultan I. İzzeddin Keykavus Döneminde inşa edilmiş olan bu han bu güzergâhın bu dönemde yeniden ele alınarak ıslah edilmeye çalışıldığını göstermektedir. İbn-i Bibi Sultan I. İzzeddin Keykavus'un yakalanmış olduğu hastalık sonrasında Sivas'tan Malatya'ya götürüldüğünü ve burada tedavi edilmeye çalışıldığını

¹ Osmanlı dönemi Anadolu Orta Kol yol güzergâhı İstanbul'dan başlayıp, Gebze, İzmit, Bolu, Tosya, Merzifon, Tokat, Sivas, Kangal, Alacahan, Hasan Çelebi, Malatya, Harput, Diyarbakır, Nusaybin, Musul Kerkük yolunu takip eden Bağdat-Basra yoludur (Müderrişoğlu, 1999, s. 378).

² Alacahan derbenti hakkında geniş bilgi için bakınız: (Orhonlu, 1990, s. 110), (Eskikurt ve Garipağaoğlu, 2008, s. 185-210)

³ Yol güzergâhı Psinos (Hasanbadrik), Ad Preatorium (Hasan Çelebi), Aranis (Alacahan), Euspoena (Deliktaş), Blandos (Tutmaç) (Eğilmez, 2006, s. 393).

belirtmektedir (İbn-i Bibi, 1996, s. 216). Ancak İbn-i Bibi sultanın Malatya'ya hangi güzergâh üzerinden götürüldüğü hakkında malumat vermemektedir. Hekimhanı'nın bu tarihlerde inşa edilmiş olmasından hareketle I. İzzeddin Keykavus'un bu güzergâhı kullanmış olabileceğini düşünmek mümkündür. Sonraki dönemlerde de bölge özellikle Diyarbakır Sivas bağlantısından dolayı önemli bir güzergâh olarak kullanılmış gözükmektedir.

Bu çalışmada; Alacahan Kervansarayı ile ilgili mevcut literatür yeniden değerlendirilerek, tarihi kaynaklar ve mimari deliller eşliğinde yapı yeniden tarihlendirilmiştir.

1. ALACAHAH KERVANSARAYI PLAN VE MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Kervansaray, Sivas-Kangal-Alacahan Kasabası'nın merkezinde, eski yol üzerinde yer almaktadır (Fot. 1). Yapı günümüzde müze olarak kullanılmaktadır. Yapı üzerinde inşa veya onarım kitabeleri bulunmamaktadır. Bu durum yapı hakkında kesin bir tarih verilmesini engellemektedir.

Kervansaray kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen planlı, orta ve iki yan olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır (Plan. 1). Kervansarayı girişi doğu cephenin ortasında yer almaktadır. Yapıda inşa malzemesi olarak düzgün kesme taş ve devşirme malzeme kullanılmıştır. Kullanılan kesme taşların siyah ve sarımsı renklerinden dolayı yapı Alacahan olarak adlandırılmaktadır.

Kuzey-güney yönde uzanan kervansarayı dış beden duvarları doğu ve batıda ikişer, güneyde ise bir adet üçgen payanda ile desteklenmektedir. Hanın ortasında yer alan ve doğu batı doğrultuda uzanan orta mekân, cephe beden duvarlarından dışarı taşırılmış ve böylelikle yapıda bir kademelenme meydana getirilerek, cephe hareketlendirilmiştir. Cephe beden duvarları üzerinde pencere açıklıkları yer almamaktadır. Cephenin saçak kısmını dolaşan profilli silmenin alt kısımlarında taş çörtlenler bulunmaktadır.

Kervansaraya giriş doğu cephenin ortasında yer alan ve beden duvarından 2,48 m. çıkıntı yapar şekilde tasarlanan eyvan türü bir taç kapı ile sağlanmaktadır (Fot. 2). Taç kapı beden duvarından yüksek tutularak vurgulanmıştır. Taç kapıdan hanın içine basık kemerli bir kapıdan geçilerek girilmektedir. Kapının üzerinde yer alan taş kitabelik boş bırakılmıştır.

Taç kapıdan geçildikten sonra hanın merkezini oluşturan ve doğu batı doğrultuda uzanan orta mekâna ulaşılmaktadır (Fot. 3). 22,67X8,30 m. ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahip olan mekânın üzeri beşik tonozla kapatılmıştır. Tonoz kuzey-güney yönde atılmış üç adet yuvarlak kemerle taşınmaktadır. Kemerler yan duvarlarda taş sütunlara oturmaktadır. Orta

mekânın kuzey duvarının doğusunda yer alan iki sütunun arasında iki adet yazıtla karşılaşılmaktadır. Bu yazıtlar gelişigüzel taşın yüzeyine kazınmış vaziyettedir.

Bunlardan ilki iki satır halinde yazılmıştır (Fot. 4);

Kitabe Metni:

خلیل کاتب

الله رحمت ایلیه اکا هرکه بر دعا ایله اکا ۱۰۴۶

Transkripsiyon:

Halil Katip

Allah rahmet eyleye ana her ki bir du'a ile ana 1046-M.1637.

Diğer yazıt sütunun köşe tarafında yer almaktadır (Fot. 5).

Kitabe Metni:

سلطان مراد خان

Transkripsiyon:

Sultan Murad Han

Orta mekânın doğusunda, giriş kapısının hemen arkasında kuzeyde ve güneyde iki mekân bulunmaktadır. Güneyde bulunan mekân kervansarayın mescididir (Fot. 6). Basık kemerli bir kapıdan girilen mescit 5,30X3,15 m. ölçülerinde dikdörtgen planlı olup üzeri sivri tonozla kapatılmıştır (Fot. 7). Mescidin güney duvarının ortasında sivri kemerli bir mihrap nişi bulunmaktadır (Fot. 8). Nişin hemen doğusunda bir kandil nişi yer almaktadır.

Mescidin kuzeyinde yöre halkı tarafından hanın hamamı olduğu belirtilen bir hücre yer almaktadır (Fot. 9). Eyvan şeklinde tasarlanan bu mekânın üzeri sivri tonozla örtülmüştür (Fot. 10). Mekânda yaptığımız incelemelerde, hamam olduğuna işaret edebilecek herhangi bir veri ile karşılaşılmamıştır. Kaldı ki dış cephede de külhana ilişkin herhangi bir iz tespit edilememiştir.

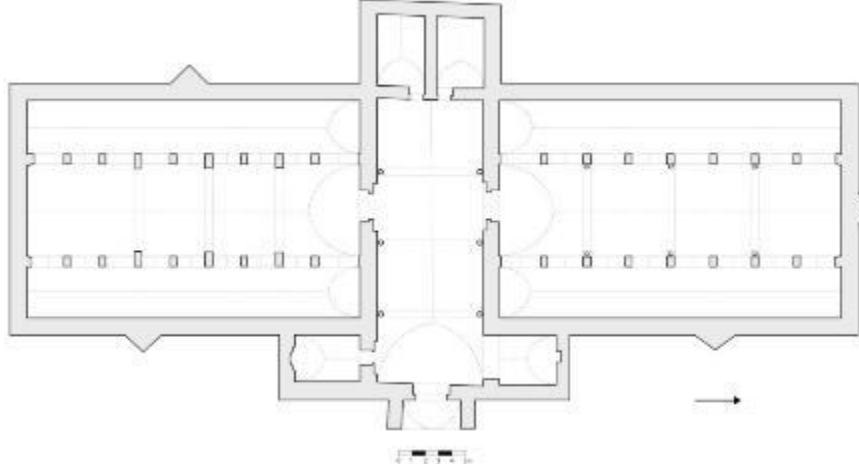
Orta mekânın batı ucunda yan yana yerleştirilmiş iki oda bulunmaktadır (Fot. 11). Bu odalara düz atkılı kapılardan geçilerek girilmektedir (Fot. 12). Kapı atkı kemerlerinin üst kısımları sağır yuvarlak kemerli alınlıklara sahiptir. Her iki mekân da dikdörtgen planlı olup üzerleri sivri tonozlarla kapatılmıştır (Fot. 13).

Orta mekânın kuzey ve güneyinde barınak mekânları bulunmaktadır. Güneyde bulunan mekâna sivri kemerle oluşturulmuş açıklığın içine açılan basık kemerli bir kapıdan geçilerek ulaşılmaktadır (Fot. 14). Kemerin kilit

taşı üzerinde geometrik bezemelerle süslenmiş yuvarlak bir madalyon bulunmaktadır (Fot. 15).

Güney mekân 27,40X17,30 m. ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahiptir (Fot. 16). Mekân sekizlerden on altı ayak ile üç sahına bölünmüştür. Ortadaki sahnın diğerlerinden daha geniş ve yüksek tutulmuştur. Sahnın üzeri sivri tonozlarla kapatılmış olup, mekân orta sahnın tonozu üzerine açılan dikdörtgen formulu ışık gözleri ile aydınlatılmaktadır. Mekânda ocak nişleri bulunmamaktadır.

Orta mekânın kuzeyinde yer alan mekâna yine sivri bir kemerle oluşturulan açıklığın içinde bulunan hafif sivri kemerli bir kapıdan geçilerek girilmektedir (Fot. 17). 27,21X17,30 m. ölçülerinde dikdörtgen bir plana sahip olan mekânın üzeri sivri tonozlarla kapatılmıştır. Mekân yedişerden on dört ayak tarafından üç sahına bölünmüş olup, ortadaki sahnın yan sahnılardan daha geniş ve yüksek tutulmuştur (Fot. 18). Burada da orta sahnın tonozu üzerine açılan dikdörtgen ışık gözleri ile mekân aydınlatılmaktadır. Bu mekânda da ocak nişleri ile karşılaşılmamaktadır.

Plan 1: Alacahan Kervansarayı⁴

Hanın iç mekânlarındaki beden duvarları ile dış beden duvarları üzerinde taşçı işaretleri bulunmaktadır (Fot. 19). Ayrıca dış cephe beden duvarlarında devşirme malzemeler kullanılmıştır (Fot. 20).

2. DEĞERLENDİRME

Alacahan Kervansarayı ilk defa Hakkı Acun tarafından detaylı bir şekilde ele alınarak yayınlanmıştır (Acun, 1994, s. 2373-2381). Acun, Kervansaray ile ilgili olarak iki öneri ileri sürmektedir. Bunlardan birincisi

⁴ Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nden alınan plan, Öğretim Görevlisi Ömer OKUR tarafından işlenerek güncelleştirilmiştir.

burada Selçuklular döneminde inşa edilmiş bir hanın var olduğu, diğeri ise var olan bu hanın IV. Murat zamanında harap bir vaziyette iken, sultan tarafından yeniden inşa ettirildiğidir⁵. Dolayısıyla Acun, mevcut yapının 1637 tarihinde IV. Murat tarafından inşa ettirilmiş bir Osmanlı yapısı olduğunu belirtmektedir. IV. Murat'ın doğu seferleri esnasında sefer güzergâhı üzerinde bir takım imar faaliyetlerinde bulunduğu dönem kaynaklarında belirtilmektedir⁶. Yine bu kaynaklar incelendiğinde Sultan IV. Murat'ın Revan Seferi dönüşünde Alacahan'da konakladığı anlaşılmaktadır. Ancak hiç bir kaynak sultanın Alacahan'da bir imar faaliyetinde bulunduğuna dair malumat vermemektedir⁷. Bu nedenle IV. Murat'ın bu hanı yaptırmış olma ihtimali üzerine ciddi şekilde eğilmek gerekmektedir.

Yukarıda bahsedilen tarihi bilgiler doğrultusunda, hanın orta mekânının kuzey duvarı üzerine bulunan iki adet yazıtın kitabe değerlerinin tartışılması gerekmektedir. Çünkü Acun, bu yazıtlardan hareketle yapının H. 1046-M.1637 tarihinde inşa edilmiş olabileceğini ileri sürmektedir (Acun, 1994, s. 2373). Bilindiği üzere Osmanlı taşrasında inşa edilen birçok anıtın üzerinde dönem hükümdarlarının isimleri geçmektedir. Osmanlı arşivlerinde bulunan bazı belgeler, kitabe metinlerinin sarayın onayı veya bilgisi olmaksızın taşa hak edilmediği ve yerine konmadığını göstermektedir⁸. Sultan Murat Han'ın isminin geçtiği yazıtın sıfatları sayılmadan yazılmış olması kitabe yazım kurallarına aykırıdır. Sultanın isminin hitap sıfatları kullanılmadan yazılmış olması bu yazıtın kitabe değeri olmadığını göstergesidir. Her ne kadar yazıt üzerinde bulunan tarih, hanın bu tarihte ayakta olduğuna işaret etmekte ise de, yazıtın gelişi güzel bir şekilde yazılmış olması ve insanların dikkatle bakmadıkları müddetçe göremeyecekleri bir alan üzerinde bulunması, bunun inşa ile alakalı olmadığını göstermektedir. Yazıtlar muhtemelen Sultan IV. Murat'ın

⁵ Acun bu görüşüne delil olarak hanın içerisinde yer alan Katip Halil imzalı M.1637 tarihli yazıtı göstermektedir (Acun, 1994, s. 2379).

⁶ "...Aşar-ı hasene-i dünyeviyyelerinden kat'-ı nazar, tab-ı letafet-perverleri hayrat u hasenata ma'il olmağla, seyr ü sefer ve geşt ü güzür itdükleri vilayetlerin kiminde cami' u han-kah ve ki,minde medrese vü ribat u 'ibadet-gah bina etdürüp..." (Sıdkı Paşa, 2006, s. 86).

⁷ "Malatyye'de olan ziyaretgâhı ziyaret edup, yevmü'ssebtde, "Hasan-ı badrik" nam menzile, teşrif buyurdular. Ba-dehu, "kesikköprü" nam menzile varılıp, Vezir-i azam, izn-i hümayunla dönüp, Malatyye ve diyar-bekir tarafına azimet buyurmuşlardır. Badehu hekim-hanına konılmayup "Hasan Çelebi" nam menzile, andan Alaca-han'a andan Kangal nam menzile, andan Değirmen köyüne, andan Cumade'l-ahırın ondördüncü gününde, Sivas Şehrine varıldı" (Hasan Bey-zade Ahmed Paşa, 2004, s. 1083); "Malatya, oturak, Hasan-i Badrik, Kesik Köprü, Hekim Hanı, Hasan Çelebi Köyi, Alacar-han, Kangal Köyi, Hasan Köyi, Selçuk Hanı, Sivas..." (Feridun Ahmet Paşa, 1274, s. 410). "Cemâziye'l-âhir 10 Çarşamba: Menzil-i Alacahisâr. Bu yevm-i şerifde Şerefli Gazî Hünkârımız menzil-i mezbûra beş sâ'atde gelüp. Ve Otak-ı Hümayûn'a nüzül eylediler. Ve yevm-i mezkûrda hava i'tidâlde idi. Nihâyet mertebe yayla yer olmak ile bir mikdâr soğucak vâkı' oldu" (Nezihi Aykut, 1984, s. 239).

⁸ Bu uygulamanın en güzel örneklerinden birisi Kayseri'de inşa edilen Zeynel Abidin Türbesi'ne (M.1886) konulacak olan kitabe metninin sadaret makamına gönderilerek onay alınması işlemidir. Detaylı bilgi için bakınız: (Aydın, 2011, s. 294); Benzer bir durum Kayseri'deki Yahyalı Ulu Camisi'nin onarım kitabesinin konulması için de geçerlidir. Detaylı bilgi için bakınız: (Aydın, 2013, s. 313-314; Aydın, 2014, s. 105, 107-108).

Bağdat Seferi esnasında bu handa konaklamasının bir hatırası olarak Katip Halil tarafından yazılmış olmalıdır. Evliya Çelebi H. 1065/M.1655 tarihinde Sivas'tan Malatya'ya giderken bu güzergâhı kullanmıştır. Alacahan'a uğrayan seyyah, bölge hakkında önemli bilgiler vermektedir. *“Bu dahi Sivas hakine Türkman ağası hükmüne, Türkman yatağına bir küçük handır. Der-i divarları münakkaş taş ile mebni olup Alaben han derler. Reh-i rast üzre elzem-i levazımından bir handır. Banisi Sultan Uzun Hasanoğlu Ya'kub Han'dır”* (Evliya Çelebi, 2001, s. 10). Evliya Çelebi'nin yapının banisinin Uzun Hasan'ın oğlu Yakup Han olduğunu belirtmesi, zaten yapıdaki yazıtların gelişigüzel yazılmış olduğunun delilidir. İnşa tarihi olarak ileri sürülen 1637 yılından 18 sene sonra yapıyı ziyaret eden Evliya Çelebi'nin IV. Murat tarafından yapılmış bir yapı hakkında yanlış bilgi vermesi de düşünülemez.

Hanın göstermiş olduğu bazı mimari özellikler de Alacahan Kervansarayı'nı XVII. yüzyıl hanlarından ayırmaktadır. Bu özelliklerin başında XVII. yüzyıl hanlarında görülen ocak ve baca tertibatının Alacahan Kervansarayı'nda bulunmamasıdır. XVII. yüzyılda yakın çevrede Osmanlılar tarafından inşa edilmiş hanlardan Malatya Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı (M. 1636-37)⁹ ile Kayseri-İncesu Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Kervansarayları da¹⁰ ocak-baca tertibatının varlığıyla Alacahan Kervansarayı'ndan ayrılmaktadır. Bilindiği üzere Anadolu Selçuklu kervansaraylarında ocak tertibatı ile karşılaşmamaktadır (Yavuz, 2000, s. 252). Ancak Osmanlı dönemi ile birlikte kervansaraylarda ocak tertibatının kullanıldığına şahit olunmaktadır¹¹. Benzer bir planda inşa edilen Edirne Ekmekçi Han (M. 1609)¹² ve Bilecik Vezirhan da (M. 1660)¹³ ocak ve baca tertibatının varlığı ile Alacahan Kervansarayı'ndan ayrılmaktadır. Dolayısıyla Alacahan Kervansarayı'nda ocak ve baca tertibatının olmaması bu hanı Osmanlı dönemi hanlarından ayıran en önemli özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu noktada bölge hakkında bilgi veren tarihi kayıtların incelenmesi gerekmektedir. Ancak Alacahan hakkında karşılaştığımız en erken tarihli kayıt 6 Haziran 1515 tarihine aittir. Bu kayda göre I. Selim'in doğu seferi esnasında, Osmanlı ordularının bir kısmı Dulkadirli Beyi Alaüddeve üzerine gitmek için Sivas'tan hareket ederek Alacahan Menzili'ne gelmiş ve buradan

⁹ Detaylı Bilgi için bakınız: (Göyünç, 1970, s. 84; Özbilgen, 1970, s. 93-102).

¹⁰ Detaylı bilgi için bakınız: (Denktaş, 1997, s. 195).

¹¹ “Osmanlı döneminde ihtiyaç duyulan menzillere kervansaraylar inşa edilmiştir. Bu dönem menzil hanlarında bazı değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerin başında ocak ve bacanın kullanılması, kubbenin üst örtüde yoğunluğu, konuk odaları ile hayvan barınaklarını tamamen ayrılması dikkat çekmektedir” (Aytaç, 2006, s. 19).

¹² Detaylı bilgi için bakınız: (Kuban, 2007, s. 401-402).

¹³ Detaylı bilgi için bakınız: (Nayır, 1975, s. 221-222; Topçu, 2015, s. 108-114).

da Elbistan ovasına inmiştir¹⁴. Bu tarihi bilginin varlığı Alacahan'ın XVI. yüzyıldan önce inşa edilmiş olduğunu ispat etmektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, hanın inşası hakkında elimizde kesin bilgi veren herhangi bir belge bulunmamaktadır. Yapının göstermiş olduğu mimari özellikler, hanı Osmanlı hanlarından ayırmaktadır. Dolayısıyla yapı Osmanlı hâkimiyetinden önce inşa edilmiş olmalıdır. Bu noktada şimdilik elimizdeki en güvenilir bilgi, Evliya Çelebi'nin yapının banisi olarak belirttiği Akkoyunlu hükümdarı Yakup Şah (M. 1478-1490) olduğudur¹⁵. Bilindiği üzere Akkoyunlular özellikle Diyarbakır ve Erzincan çevresinde XV. yüzyıl boyunca aktif rol oynamışlardır¹⁶. Diyarbakır-Sivas bağlantısını sağlayan ana yol güzergâhı bu dönemde Alacahan'dan geçmektedir. Bölgedeki bu faaliyetler, Evliya Çelebi'nin vermiş olduğu bilgiyi doğrular niteliktedir. Sonuç olarak, Alacahan Kervansarayı göstermiş olduğu mimari özellikler ve tarihi kayıtlar dikkate alındığında, XV. yüzyıl sonlarında, büyük bir ihtimalle Akkoyunlu hükümdarı Yakup Bey tarafından inşa ettirilmiş olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acun, H. (1994). Sivas-Kangal Alacahan Menzilhanı. *X. Türk Tarih Kongresi 22-26 Eylül 1986, Kongreye Sunulan Bildiriler*, 5, (2373-2381). Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Aydın, R. (2011). Kayseri'de II. Abdülhamid Han Döneminde İnşa Edilmiş İki Yapı: Zeynel Abidin ve Seyyid Burhaneddin Türbesi. *Journal of World of Turks*, 3 (3), 287-309.
- Aydın, R. (2013). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Onarım Faaliyetleri: Kayseri Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydın, R. (2014). Arşiv Belgelerine Göre Yahyalı Ulu Camisi, Medresesi ve Yahya Gazi Türbesi. *I. Ulusal Yahyalı Sempozyumu (20-21 Eylül 2012)*, 1, (97-111), Kayseri, Yahyalı Belediyesi Yayınları.
- Aykut, N. (1984). IV. Murad'ın Revan Seferi Menzilnamesi. *İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi (Prof. Dr. M.C. Şahabeddin Tekindağ Hatıra Sayısı)*, (34), 183-246.
- Aytaç, İ. (2006). Harput-Palu-Diyarbakır Güzergâhındaki Kervansaraylar. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırma ve Uygulama Merkezi*, 4 (3), 18-22.

¹⁴ "6 haziran 1515 Alaiüddöve üzerine varıldı. Alaca Han Konağına" (Haydar Çelebi, 1976, s. 91).

¹⁵ Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan'ın oğlu olan Yakup Bey M. 1478 tarihinde Akkoyunlu tahtına geçmiş ve M. 1490 tarihine kadar tahtta kalmıştır. Akkoyunluların en başarılı hükümdarlarından birisidir. Özellikle Gürcistan üzerine yapmış olduğu seferler sonrasında büyük ganimetler elde etmiş ve Anadolu'nun ticari alt yapısını geliştirmek için büyük çaba sarf etmiştir. Yakup Şah ile ilgili detaylı bilgi için bakınız: (Derya Örs, 1998).

¹⁶ Akkoyunluların bu bölgedeki faaliyetleri ile ilgili bakınız: (Ebu Bekir-ı Tihrani, 2001). Yine Akkoyunluların bölgedeki imar faaliyetleri için bakınız: (Metin Sözen, 1981).

- Denktaş, M. (1997). İncesu Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Külliyesi. *Vakıflar Dergisi*, (26), 193-224.
- Ebu Bekir-ı Tihrani (2001). *Kitab-ı Diyarbekriyye*. (M. Öztürk, Çev.), Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- Eğilmez, S. (2006). Malazgirt Öncesi Sivas'ın Tarihi Coğrafyası. *Selçuklular Döneminde Sivas (29 Ekim- 1 Kasım Sempozyum Bildirileri)* (389-398). Sivas: Sivas İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Eskikurt, A. ve Garipağaoğlu N. (2008). İç-Doğu Anadolu Bölgeleri Geçişinde Derbent Yerleşmelerine Bir Örnek: Alacahan Derbendi. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, (173), 185-210.
- Evliya Çelebi (2001). *Evliya Çelebi Seyahatnamesi Topkapı Sarayı Bağdat 305 Yazmasının Transkripsiyonu-Dizini*. (Y. Dağlı ve S. A. Kahraman, Haz.), 4, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Feridun Ahmet Paşa (1274). *Mecmua-i Münşeat-ı Feridun Bey*. II. İstanbul: Takvimhane-i Amire.
- Göyünç, N. (1970). Eski Malatya'da Silahdar Mustafa Paşa Hanı. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, (1), 63-92.
- Hasan Bey-zade Ahmed Paşa (2004). *Hasan Bey-zade Tarihi Metin ve İndeks (1003-1045/1595-1635)*. III. (Ş. N. Aykut, Haz.), Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Haydar Çelebi (1976). *Haydar Çelebi Ruznamesi*. (Y. Senemoğlu, Haz.). İstanbul: Tercüman Yayınları.
- İbn-i Bibi (1996). *El Evamirü'l-Ala'ye Fi'l-Umuri'l-Ala'ye (Selçuknâme)*. I. (M. Öztürk, Çev.). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kuban, D. (2007). *Osmanlı Mimarisi*. İstanbul: YEM Yayınları.
- Müderrişoğlu, F. (1999). Osmanlı İmparatorluğunda Menzil Yolları ve Menzil Külliyesi. *Osmanlı*, X, (376-383). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Nayır, Z. (1975). *Osmanlı Mimarlığında Sultan Ahmet Külliyesi ve Sonrası (1609-1690)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.
- Orhonlu, C. (1990). *Osmanlı İmparatorluğunda Derbent Teşkilatı*. İstanbul: Eren Yayınları.
- Örs, D. (1998). *Fazlullah B. Ruzbihan-i Hunci ve Tarih-i Alem-Aray-i Emini'si*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbilgen, E. (1970). Eski Malatya'da Silahdar Mustafa Paşa Hanının Restitüsyonu Hakkında. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi*, (1), 93-102.
- Sıdkı Paşa (2006). *Gazavat-ı Sultan Murad-ı Rabi' (IV. Murad'ın Revan Seferi)*. (M. Arslan, Haz.). İstanbul: Kitabevi
- Sözen, M. (1981). *Anadolu'da Akkoyunlu Mimarisi*. İstanbul: Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu.
- Sümer, F. (1985). *Yabanlı Pazarı*. İstanbul: Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.
- Taeschner, F. (2010). *Osmanlı Kaynaklarına Göre Anadolu Yol Ağı, II*. (N. Epçeli, Çev.). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Topçu, S. M. (2015). *Gücün Mimariye Yansıması Köprülüler*. Ankara: Türk Tarih Kurumu
- Tuncer, O. C. (1991). Kara Han ve Eski Divriği Kangal Kervan Yolu. *Türk Etnografya Dergisi*, (19), 31-41.

Sultan Murat Topçu
Sivas Kangal-Alacahan Kervansarayı (Bir Tarihlendirme Denemesi)
Alacahan Caravanserai in Kangal, Sivas (An Attempt of Dating)

Yavuz, A. T. (2000). Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları Üzerine Çalışmalar, Bilgiler, Bulgular, 1997. *Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, 4-7 Kasım 1997*, (239-259). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

EKLER:

Fot. 1: Alacahan Kervansarayı.

Fot. 2: Hanın Girişi.

Fot. 3: Giriş Mekânı.

Fot. 4: Katip Halil İmzalı Yazıt.

Sultan Murat Topçu
Sivas Kangal-Alacahan Kervansarayı (Bir Tarihlendirme Denemesi)
Alacahan Caravanserai in Kangal, Sivas (An Attempt of Dating)

Fot. 5: Orta Mekânın Kuzey Duvarı Üzerinde Bulunan II. Yazıt.

Fot. 6: Mescit Giriş Kapısı.

Fot. 7: Mescit İç Mekânı.

Fot. 8: Mihrap.

Sultan Murat Topçu
Sivas Kangal-Alacahan Kervansarayı (Bir Tarihlendirme Denemesi)
Alacahan Caravanserai in Kangal, Sivas (An Attempt of Dating)

Fot. 9: Mescidin Kuzeyinde Bulunan Hücre.

Fot. 10: Kuzey Hücresinin Üst Örtüsü.

Fot. 11: Orta Mekânın Batı Ucunda Yer Alan Odalar.

Fot. 12: Oda Giriş Kapısı.

Sultan Murat Topçu
Sivas Kangal-Alacahan Kervansarayı (Bir Tarihlendirme Denemesi)
Alacahan Caravanserai in Kangal, Sivas (An Attempt of Dating)

Fot. 13: Odaların Üst Örtüsü.

Fot. 14: Güney Mekân Giriş Kapısı.

Fot. 15: Güney Mekân Giriş Kapısı Üzerinde Bulunan Madalyon.

Fot. 16: Güney Mekân.

Sultan Murat Topçu
Sivas Kangal-Alacahan Kervansarayı (Bir Tarihlendirme Denemesi)
Alacahan Caravanserai in Kangal, Sivas (An Attempt of Dating)

Fot. 17: Kuzey Mekân Giriş Kapısı.

Fot. 18: Kuzey Mekân.

Fot. 19: Taşçı İşaretleri.

Fot. 20: Dış Cephede Bulunan Devşirme Malzemelerin Bir Örneği.